

До спеціалізованої вченої ради Д 08.727.02
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
49005, м. Дніпро, просп. Гагаріна, 26

ВІДГУК

офіційного опонента

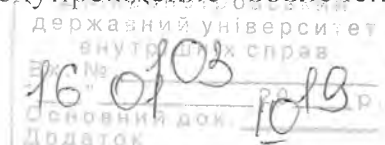
на дисертацію Лазарєва Владислава Олександровича

«Криміналістична характеристика та особливості розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства», поданої на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук зі спеціальності 12.00.09 – кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність

Актуальність дослідження. Розслідування будь-якого кримінального правопорушення вимагає від працівників правоохоронних органів чіткого та спланованого порядку дій. Зазначене забезпечується науковими розробками у сфері побудови методик розслідування окремих видів суспільно небезпечних діянь. Водночас у будь-якому суспільстві мають місце випадки порушення прав і свобод громадян. Одним із найбільш непередбачуваних, резонансних та небезпечних його проявів є втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства, оскільки зазначене кримінально каране діяння посягає не тільки на моральні засади функціонування суспільства, а й на найбільш уразливу категорію осіб – неповнолітніх.

За даними Генеральної прокуратури України, у 2013 р. обліковано 259 фактів втягнення особи в заняття проституцією та сутенерства, у той час як повідомлення про підозру було вручено у 146 правопорушеннях, 2014 р. – 303, повідомлення про підозру – у 155 випадках, 2015 р. – 233, повідомлення про підозру – у 116 випадках, 2016 р. – 224, повідомлення про підозру вручено у 109 випадках, за 2017 р. – 331, з яких повідомлення про підозру вручено лише в 220 кримінальних правопорушеннях. Аналіз матеріалів кримінальних проваджень дозволив дійти висновку, що близько 16% вказаних кримінальних правопорушень вчинюється стосовно неповнолітніх. Окреслені статистичні показники свідчать про те, що втягнення неповнолітнього в заняття проституцією є досить поширеним видом злочинів, кількість яких дедалі збільшується.

Проблеми кримінально-правової характеристики, криміналістичного та кримінального процесуального забезпечення розслідування злочинів проти моральності у своїх роботах досліджували різні вчені, зокрема М.С. Дмитрієв, Д.С. Кирюха, С.Г. Кулик, В.О. Малярова, К.Ю. Назаренко, В.Ю. Мосяженко, О.М. Федик, С.А. Циркуц, К.В. Шибанова та ін. Останніми дослідженнями в зазначеному напрямку стали такі праці: Т.А. Шевчук «Сутенерство та втягнення особи в заняття проституцією: кримінологічна характеристика та запобігання» (Харків, 2011); В.С. Соловійов «Предупреждение вовлечения

несовершеннолетних в занятие проституцией» (Воронеж, 2013); М.В. Куратченко «Розслідування сутенерства та втягнення особи в заняття проституцією» (Дніпро, 2017).

У той же час залишилися недослідженими та невизначеними кореляційні зв'язки між елементами криміналістичної характеристики втягнення неповнолітніх в заняття проституцією та сутенерства. Загалом, навіть запропонована структура цієї наукової категорії суттєво відрізняється від попередників, адже має свої конкретні особливості. Крім того, типові слідчі ситуації розслідування та організаційно-тактичні аспекти проведення окремих слідчих (розшукових) дій відповідно до них у розрізі використання характеристики особи неповнолітнього потерпілого також мають певну специфіку.

У цілому незадовільний стан боротьби з даними правопорушеннями певною мірою зумовлюється відсутністю сучасної методики розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства, що обумовлює актуальність та своєчасність здійсненого здобувачем дослідження. Враховуючи, що наукове дослідження В.О. Лазарєва покликане усунути існуючі в цьому напрямку прогалини, актуальність теми дисертації не викликає сумнівів.

Об'єкт та предмет дослідження сформульовані вдало і відповідають вимогам МОП України. Об'єктом дослідження є кримінальні процесуальні відносини, що виникають у діяльності правоохоронних органів України при розслідуванні втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерства. Предметом дослідження є криміналістична характеристика та особливості розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства (стор. 29 дис., стор. 3 автореф.).

Дисертацію виконано відповідно до Переліку пріоритетних напрямів наукового забезпечення діяльності Національної поліції України на період 2015-2019 рр., затвердженого наказом МВС України від 16.03.2015 № 275; Порядку взаємодії Генеральної прокуратури України та Міністерства внутрішніх справ України щодо обміну інформацією з Єдиного реєстру досудових розслідувань та інформаційних систем органів внутрішніх справ (спільний наказ ГПУ та МВС України від 17.11.2012 № 115/1046); Концепції державної політики у сфері боротьби з організованою злочинністю, схваленої Указом Президента України від 21.10.2011 № 1000/2011, а також відповідно до Плану науково-дослідної та наукової роботи на 2018 рік Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка.

Ступінь достовірності та обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Методологія та методика дослідження вибрані вірно. Як вбачається з відповідних положень дисертації, автор володіє методологією наукового аналізу складних проблем теорії і практики юридичної науки.

Під час дослідження окресленої проблематики дисертант для досягнення поставленої мети з урахуванням об'єкта і предмета дослідження використав у роботі загальнонаукові та спеціальні методи, які є засобами наукового пошуку. Їх застосування було обумовлено системним підходом,

що дозволяє реалізувати докладний розгляд методики розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства.

Результати дисертаційного дослідження В.О. Лазарева є аргументованими та переконливими, вони отримані завдяки широкому використанню наукових джерел, емпіричного матеріалу та вмілому використанню різноманітних методів наукового дослідження.

Зокрема, **емпіричний матеріал** відповідає вимогам репрезентативності. Емпіричну основу дослідження становлять результати узагальнення судово-слідчої практики протягом 2008-2018 рр. Опрацьовано матеріали 268 кримінальних справ та 112 проваджень з проблематики дослідження (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Івано-Франківська, Київська, Кіровоградська, Луганська, Миколаївська, Сумська, Харківська, Херсонська та Чернігівська області, м. Київ) за 2008-2018 рр.; дані офіційної статистичної звітності Генеральної прокуратури та МВС України за 2012-2018 рр.; зведені результати опитувань 532 працівників правоохоронних органів України. При підготовці дисертації автор використовував власний досвід роботи у практичних підрозділах МВС України.

Дисертант висунув вірні гіпотези, сумлінно їх перевіряв та зробив слушні висновки, спрямував дослідження на розробку наукової концепції.

Метою дослідження є вирішення конкретного наукового завдання з розробки криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства, а також визначення типових особливостей його розслідування (стор. 28 дис.).

У цілому **достовірність й обґрунтованість наукових положень та висновків**, сформульованих у дисертації, забезпечується вдалою і продуманою структурою наукової розробки, логікою викладення матеріалу, потужним масивом емпіричної та джерельної бази.

Структура дисертації є логічно побудованою та ґрунтується на комплексному підході до вирішення проблем організації і тактики розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертантом, у своїй більшості є переконливими. При їх обґрунтуванні дисертантом використано емпіричні матеріали, а також правові та наукові джерела.

Висновки до розділів та загальні висновки дисертації відповідають сутності розглянутих питань і відзначаються чіткістю викладених думок.

В.О. Лазарев, вміло поєднавши наукову і практичну діяльність, ґрунтовно проаналізував теоретичний, практичний і законодавчий матеріал, сформулював на цій основі виважені та слушні висновки, які є вагомим внеском у теорію української кримінальної процесуальної та криміналістичної науки.

Таким чином, сформульовані у дисертації наукові положення, висновки та рекомендації мають належний рівень обґрунтованості та достовірності.

Достовірність і повизна наукових положень, висновків та

рекомендацій. Наукова новизна одержаних результатів визначається тим, що дисертаційне дослідження є першим у вітчизняній науці криміналістики монографічним комплексним дослідженням криміналістичної характеристики та організаційно-тактичних аспектів розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства. У результаті проведеного дослідження сформульовано ряд наукових положень, висновків і рекомендацій, що відзначаються вагомою теоретичною та практичною сутністю, а також характеризуються певною науковою новизною.

У результаті проведеного дослідження дисертантом сформульовано та обґрунтовано низку висновків і рекомендацій, спрямованих на підвищення ефективності діяльності органів досудового розслідування, що характеризуються науковою новизною й мають важливе теоретичне та практичне значення.

Вивчення змісту дисертаційного дослідження дозволяє зробити висновок про наявність елементів наукової новизни. Найбільш важливими теоретичними положеннями, на нашу думку, є наступні.

Так, систематизовано типові способи втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, серед яких виокремлено наступні: 1) застосування фізичного насильства (побиття, нанесення тілесних ушкоджень); 2) погроза застосування фізичного насильства; 3) викрадення; 4) компрометація чи шантажування (погроза видати компрометуючу інформацію інтимного чи особистого характеру); 5) обман; 6) схилення до відпрацювання боргу (грошова або інша матеріальна заборгованість).

Також було класифіковано типові засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, зокрема: використання емоційної залежності (родинні зв'язки, кохання); застосування мотивуючих засобів (матеріальна забезпеченість); використання психічного стану особи або алкогольної чи наркотичної залежності; створення інших умов для вирішення особистих проблем.

Автором виокремлено віктимологічні групи неповнолітніх, втягнутих в заняття проституцією, а саме це: а) особи із малозабезпечених сімей; б) особи, які навчаються далеко від місця проживання батьків; в) особи з нестабільною психікою або психічними захворюваннями; г) особи із неблагополучних сімей; д) особи, які проживають в зоні проведення антитерористичної операції.

Надано поняття криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства як системи криміналістично вагомих відомостей конкретного виду кримінального правопорушення, що визначають подальші напрями провадження, а також надають окремі тактичні засоби для проведення слідчих (розшукових) дій, негласних слідчих (розшукових) дій, інших заходів процесуального та розшукового характеру.

Слід відмітити запропоновану дисертантом структуру криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією та сутенерства, в якій виокремлено наступні елементи: спосіб

вчинення злочину; засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією; особа злочинця (сутенера); обстановка злочину; слідова картина; особа неповнолітнього потерпілого, що у своїй сукупності моделюють досліджуваний вид кримінального правопорушення.

Справляють позитивне враження й типові слідчі ситуації, що виокремлені автором на початковому етапі розслідування: а) особа, яка втягнула неповнолітнього в заняття проституцією, відома, є достатня доказова база, що вказує про конкретні обставини кримінального правопорушення; б) особа, яка втягнула неповнолітнього в заняття проституцією, відома, але доказової бази недостатньо для повідомлення йому про підозру; в) особа, яка втягнула неповнолітнього в заняття проституцією, відома, але переховується від правоохоронних органів; г) наявний факт втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, але особа злочинця (сутенера) невідома.

Важливе значення мають і пропозиції щодо організаційно-тактичних засад стосовно організаційно-тактичного забезпечення проведення окремих слідчих (розшукових) дій за участі неповнолітніх, які втягнуті в заняття проституцією. у тому числі, визначено особливості залучення спеціалістів для надання неповнолітнім психологічної допомоги.

Дисертант напрацював самостійні наукові узагальнення та висновки, які виносить на захист. Разом із збагаченням теорії криміналістики вони мають суттєве теоретичне та практичне значення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що викладені й аргументовані в дисертації теоретичні положення, висновки і рекомендації впроваджені та використовуються у:

– *науковій діяльності* для подальшого удосконалення й розвитку методики розслідування окремих видів злочинів на базі сформульованих і викладених теоретичних положень, висновків та рекомендацій (акти впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 09.02.2018; Університету митної справи та фінансів від 19.02.2018; Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 11.03.2018; Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 13.03.2018);

– *освітньому процесі* при викладанні навчальних дисциплін «Організація розслідування злочинів», «Тактичні особливості проведення слідчих (розшукових) дій», «Криміналістика», «Кримінальний процес», «Криміналістичні засоби та методи розслідування кримінальних правопорушень», а також при підготовці підручників, посібників, текстів лекцій і навчально-методичних матеріалів, проведенні семінарів і практичних занять з кримінального процесу, криміналістики та оперативно-розшукової діяльності (акти впровадження Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ від 05.02.2018; Університету митної справи та фінансів від 19.02.2018; Національної академії внутрішніх справ від 03.03.2018 р.; Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара від 20.03.2018; Інституту права та суспільних відносин Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна» від 11.03.2018);

— *практичній діяльності* — для удосконалення діяльності оперативних, слідчих та експертних підрозділів Національної поліції України (акти впровадження Дніпропетровської місцевої прокуратури № 1 Дніпропетровської області від 17.11.2017; слідчого управління ГУНП в Дніпропетровській області від 31.01.2018; Дніпропетровського НДЕКІЦ МВС України від 05.02.2018; Дніпропетровського НДЕКІЦ МВС України від 30.08.2018), а також при проведенні практичних занять у системі службової підготовки, курсах підвищення кваліфікації.

Повнота викладення наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та в опублікованих працях.

Основні результати дослідження опубліковано у дев'ятнадцяти наукових публікаціях за темою дисертації, з яких сім — у наукових журналах та збірниках наукових праць, визначених МОН України як фахові видання з юридичних наук (у тому числі одна — у періодичному виданні іншої держави), та дванадцять тезах доповідей на науково-практичних конференціях та семінарах (стор. 7 автореф.).

Основні теоретичні й практичні результати виконаної дослідницької роботи в цілому та окремі її аспекти викладено у наукових доповідях і повідомленнях на науково-практичних конференціях та семінарах: «Актуальні проблеми розслідування злочинів у сучасних умовах» (Дніпропетровськ, 2015), «Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні» (Дніпропетровськ, 2016), «Актуальні проблеми кримінального права та кримінології у світлі конституційної реформи» (Дніпропетровськ, 2016), «Злочини проти громадської безпеки та кримінально-правова політика держави в умовах гібридної війни» (Київ, 2017), «Місце юридичних наук у формуванні правової культури сучасної людини» (Запоріжжя, 2017), «Теорія і практика розвитку наукових знань» (Київ, 2017), «Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві» (Одеса, 2017), «Сучасні наукові дослідження представників юридичної науки — прогрес законодавства України майбутнього» (Дніпро, 2018), «Право, суспільство і держава: форми взаємодії» (Київ, 2018), «Теоретичні та практичні проблеми правового регулювання суспільних відносин» (Харків, 2018), «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (Львів, 2018); «Актуальні питання теорії та практики криміналістичної науки» (Дніпро, 2018) (стор. 34 дис.).

Автореферат за своїм змістом відповідає основним положенням дисертації та повністю відображає зміст, основні положення, висновки та пропозиції, які сформульовані у роботі.

У першому розділі «Криміналістична характеристика втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства» побудований з трьох підрозділів, в яких розглядаються питання сутності, поняття та структури криміналістичної характеристики досліджуваного суспільно небезпечного діяння, а також окремо характеризуються визначені в ній структурні елементи.

Виокремлено структурні елементи криміналістичної характеристики досліджуваного виду кримінального правопорушення. Акцентовано, що

визначені складові мають між собою сталі кореляційні зв'язки та вирізняються чіткою розпуквою спрямованістю, яка забезпечує найбільш оптимальне їх використання у процесі розслідування.

Обґрунтовано необхідність введення до структури криміналістичної характеристики такого елемента, як засоби втягнення неповнолітнього в заняття проституцією. Хоча вони відіграють другорядну роль у процесі заподіяння шкоди, але, водночас, спрощують вчинення злочинного діяння. Засоби вчинення злочину можуть використовуватися на будь-якій його стадії.

Окреслено основні способи учинення злочину, зокрема: застосування фізичного насильства – 17 %; погроза застосування фізичного насильства – 8 %; викрадення – 14 %; компрометація чи шантажування – 12 %; обман – 9 %; схилення до відпрацювання боргу – 8 %. З'ясовано, що зазначені способи злочину у більшості випадків (63 %) використовуються у певній сукупності (стор. 60 дис.).

Виокремлено типові засоби втягнення неповнолітнього у заняття проституцією. Акцентовано, що сутенери здебільшого використовують соціальні мережі (засоби Інтернет), «рекламу» у шкільних закладах або довузівських закладах освіти, розповсюдження візиток у нічних клубах та оголошень у ЗМІ та інших місцях. (стор. 9 автореф.).

Проаналізовано час, місце й умови учинення злочину. Запропоновано класифікацію місць втягнення неповнолітнього в заняття проституцією, зокрема: 1) розважальні заклади – 29 % (з них: нічні клуби – 22 %, кафе – 2 %, бари – 1 %, ресторани – 4 %); 2) місця проведення вільного часу – 42 % (з них: бази відпочинку – 23 %, готелі – 6 %, «зйомні» квартири – 13 %); 3) місця проживання «замовника» – 8 % (з них: квартири – 3 %, будинки – 4 %, дачні кооперативи – 1 %); 4) відкрита місцевість – 14 % (з них: парки – 4 %, сквери – 1 %, лісосмуги – 9 %); 5) підсобні приміщення – 7 % (з них: фотостудії – 3 %, масажні салони – 3 %, інше – 1 %).

Опрацьовано типові характеристики особи злочинця (сутенера) шляхом узагальнення відомостей про його фізичні, біологічні, соціальні та демографічні властивості. На підставі аналізу кримінальних проваджень визначено, що втягнення неповнолітнього в заняття проституцією переважно вчиняють жінки – 76 %. Здебільшого вони є організаторами злочину. Іншим учасниками злочинної діяльності (сутенери, охоронці, водії) здебільшого є чоловіки (79 %) (стор. 77-82 дис.).

У другому розділі «Організація розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства» розкрито початковий етап розслідування та алгоритмізація діяльності слідчого у справах вказаної категорії.

На підставі узагальнення судово-слідчої практики з'ясовано, що початкові відомості, які є підставою для внесення відомостей в Єдиний реєстр досудових розслідувань за фактом втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства, отримуються відповідними органами з таких джерел: а) заяви, листи і повідомлення, що надійшли від громадян (82 %); б) повідомлення працівників різних установ та організацій (4 %);

в) матеріали слідства, виділені з інших кримінальних проваджень (8 %);
 г) матеріали, отримані під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій та розшукових заходів (6 %).

На підставі узагальнення слідчої практики встановлено, що більшість слідчих ситуацій, які виникають при розслідуванні злочинів, кваліфікованих за ч. 3 ст. 303 КК України, складаються за несприятливих умов – 83 %. Все це зумовлено певними об'єктивними й суб'єктивними чинниками.

До об'єктивних чинників слід віднести такі: 1) відсутність свідків й очевидців злочинної події – 43 %; 2) знищення сутенерами слідів, знарядь й засобів злочину (записів з камер відсостереження, комп'ютерної техніки) – 64 %; 3) активна протидія розслідуванню (використання корумпованих зв'язків в органах влади й управління, правоохоронних органах) – 22 %; 4) прихований характер надання інтимних послуг – 89 %; 5) небажання неповнолітніх співпрацювати зі слідчим – 28 %.

У третьому розділі «Тактика проведення окремих слідчих (розшукових) дій» охарактеризовано особливості проведення процесуальних дій, спрямованих на отримання інформації з матеріальних об'єктів (огляд, освідування), особистісних (одночасний допит раніше допитаних осіб) та змішаних (пред'явлення для впізнання) джерел.

З'ясовано, що огляд переважно відбувався за несприятливих ситуацій (82 %), зокрема: невстановлення очевидців події – 53 %; відсутність (знищення) слідів злочину – 47 %; очевидці злочину наявні, проте вони не можуть назвати прикмети, за якими можна встановити сутенера – 18 %.

Під час проведення огляду необхідно виявляти і вилучати: 1) документи, які містять відомості про неповнолітніх та сутенерів; 2) мобільні телефони неповнолітніх з перепискою із сутенером, фотографіями чи відеороликами; 3) комп'ютерну техніку, на якій може міститися інформація про діяльність сутенера чи надання неповнолітніми послуг інтимного характеру; 4) сліди біологічного походження; 5) дорогі предмети та інші речі, які в подальшому можна пред'явити для впізнання; 6) предмети, що вказують на факт надання послуг інтимного характеру (презервативи, інші предмети, що пристосовані для задоволення статевої пристрасті).

Визначено процесуальний порядок, особливості організації й тактики проведення впізнання за участю неповнолітніх. З'ясовано, що переважно для впізнання пред'являлися: а) підозрювані в натурі – 46 %; б) підозрювані за фотографічними зображеннями – 42 %; в) предмети й знаряддя злочину – 9 %; г) приміщення та окремі ділянки місцевості – 1 %. Аргументовано, що знаряддя злочину доцільно пред'являти не тільки неповнолітньому, але й сутенеру та іншим особам, які могли бачити цей предмет.

Виокремлено основні форми використання спеціальних знань. Визначено перелік судових експертиз, що можуть призначатися у справах за ст. 303 КК України, та запропоновано поділяти їх на дві основні групи, які призначаються для: 1) ідентифікації злочинця (сутенера), знарядь злочину, транспортних засобів; 2) дослідження учасників злочину. Обов'язкові експертизи проводяться для встановлення обставин, прямо зазначених у ч. 1 ст. 91 КПК України або таких, що зумовлені складними технічними.

фізичними, хімічними явищами чи їх сукупністю.

В цілому дисертаційне дослідження В.О. Лазарева відрізняється аргументованістю та достатньою обґрунтованістю запропонованих висновків. Автором використано достатньо широкий спектр літературних джерел. Висновки й пропозиції науково обґрунтовані і підтверджені належними інформаційними даними.

Все це дозволяє позитивно оцінити рецензовану наукову працю, відзначити її повизну, самостійність виконання, належний теоретичний рівень.

Разом із тим, позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження В.О. Лазарева, слід відзначити в ній й деякі спірні, дискусійні положення, які можуть стати підґрунтям для обговорення під час захисту:

1. Досліджуючи у підрозділі 1.1 «Теоретичні засади формування криміналістичної характеристики втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства» структуру криміналістичної характеристики, В.О. Лазарев не включив до її складу такий традиційний елемент як предмет злочину (стор. 32-46 дисертації і стор. 7-8 автореферату). На нашу думку, зазначена авторська позиція потребує додаткової аргументації.

2. У підрозділі 2.2 «Алгоритми дій слідчого відповідно до типових слідчих ситуацій розслідування» дисертант на підставі узагальнення слідчої практики сформулював типові слідчі ситуації початкового етапу розслідування та відповідно до них визначив алгоритм дій слідчого (стор. 115-133 дис.). Однак, у цьому розрізі, на наше переконання, необхідно було дослідити питання подальшого етапу розслідування: його планування, типові слідчі ситуації тощо.

3. У дисертаційному дослідженні не знайшла відображення специфіка профілактичної діяльності слідчого щодо виявлення причин й умов, які сприяють учиненню втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства. Незважаючи на те, що в окремих підрозділах дисертації В.О. Лазарев наводить деякі положення стосовно зазначеної складової методики розслідування злочинів, але комплексного аналізу даної проблематики не було здійснено.

4. Ми вважаємо, що робота значно б виграла у плані практичної складової, якщо більш докладно було досліджено міжнародний досвід розслідування досліджуваної категорії кримінальних правопорушень.

Але висловлені зауваження не впливають на загалом позитивну оцінку роботи та істотно не зменшують її теоретичного та практичного рівня. Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретико-прикладні висновки дисертації забезпечують розвиток теорії криміналістики і вдосконалення практики розслідування кримінальних правопорушень, а також виступають підґрунтям для проведення подальших наукових досліджень з цієї тематики.

Оцінка змісту дисертації, її завершеність в цілому, оформлення.

Дисертація Лазарева Владислава Олександровича «Криміналістична характеристика та особливості розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства» є завершеною кваліфікаційною працею.

в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що у сукупності розв'язують конкретне наукове завдання, яке має істотне значення для кримінального процесу, криміналістики та практичної діяльності органів досудового розслідування, а саме вирішують проблеми кримінальної процесуальної регламентації та тактики розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства.

Дисертація є самостійною роботою, пройшла належну апробацію, її зміст цілком відповідає заявленій дисертантом науковій спеціальності.

Оформлення дисертації та автореферату відповідає встановленим МОН України вимогам.

Викладене дозволяє зробити загальний висновок про те, що дисертаційне дослідження «Криміналістична характеристика та особливості розслідування втягнення неповнолітнього в заняття проституцією і сутенерства» є кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем, вирішує важливе наукове завдання, є актуальним, завершеним, таким, що має теоретичну і практичну значущість та відрізняється науковою новизною. Таким чином, дисертаційне дослідження відповідає вимогам пунктів 9, 11, 13 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013, № 567, а його автор, **Лазарєв Владислав Олександрович**, заслуговує на присудження наукового ступеня кандидата юридичних наук (доктора філософії) зі спеціальності 12.00.09 кримінальний процес та криміналістика; судова експертиза; оперативно-розшукова діяльність.

Офіційний опонент:

Доцент кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства
Харківського національного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, доцент

О.В. Пчеліна

«14» січня 2019 р.

